

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

Προσφυγή αριθ. 58740/11

Φ.Γ.

κατά Ελλάδα

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα),  
συνεδριάζοντας στις 25 Απριλίου 2017 σε Τμήμα, αποτελούμενο από τους:

Kristina Pardalos, *πρόεδρο*,

Ledi Bianku,

Aleš Pejchal,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke, *δικαστές*,

Μιχαήλ Μαργαρίτη, *ad hoc δικαστή*,

και Renata Degener, *αναπληρώτρια γραμματέα τμήματος*,

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω προσφυγή η οποία κατατέθηκε στις 29  
Αυγούστου 2011.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη  
Κυβέρνηση και τις παρατηρήσεις σε απάντηση οι οποίες υποβλήθηκαν από τον  
προσφεύγοντα,

Αφού διασκέφθηκε, αποφασίζει ως ακολούθως:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Ο προσφεύγων, κ. Φ.Γ., είναι ένας έλληνας υπήκοος που γεννήθηκε το 1946 και κατοικεί στην Αθήνα. Η Πρόεδρος έκανε δεκτό το αίτημα του προσφεύγοντος να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά του στο κοινό (άρθρο 47 § 4 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Εκπροσωπήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου από την κ. Σ. Ασημακοπούλου, δικηγόρο του Συλλόγου της Αθήνας.

2. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον εντεταλμένο του Αντιπροσώπου της, κ. Κ. Γεωργιάδη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο κ. Λ.-Α. Σισιλιάνος, ο δικαστής ο οποίος έχει εκλεγεί για την Ελλάδα, αποσύρθηκε από την εκδίκαση της υπόθεσης (άρθρο 28 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Η Πρόεδρος του Τμήματος όρισε έτσι τον κ. Μιχαήλ Μαργαρίτη για να δικάσει στην θέση του (άρθρο 26 § 4 της Σύμβασης και άρθρο 29 § 1 (α) του Κανονισμού του Δικαστηρίου).

4. Στις 3 Δεκεμβρίου 2013 η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

#### **A. Οι συνθήκες της υπόθεσης**

5. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως υποβλήθηκαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως.

##### *1. Το ιστορικό της υπόθεσης*

6. Κατά τον χρόνο των γεγονότων ο προσφεύγων ήταν νομικός σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

7. Τον Σεπτέμβριο 2008, υπήρχαν τρεις κενές θέσεις στον βαθμό του αντιπροέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Το πρώτο βήμα της διαδικασίας επιλογής συνίστατο σε μία πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία περιελάμβανε έναν κατάλογο όλων των προακτέων συμβούλων κατά σειρά αρχαιότητας. Μεταξύ των τριάντα έξι συμβούλων οι οποίοι πληρούσαν τις τυπικές προϋποθέσεις ο προσφεύγων κατατασσόταν έκτος.

8. Κατά την συνεδρίαση της 8 Σεπτεμβρίου 2008, το Υπουργικό Συμβούλιο («το Συμβούλιο»), μετά από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, αποφάσισε ομόφωνα να ορίσει ως αντιπροέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους τον κ. Ν.Μ., τον κ. Δ.Α. και τον κ. Ν.Κ., οι οποίοι είχαν την δεύτερη, την όγδοη και την δέκατη τέταρτη θέση αντίστοιχα στον κατάλογο. Το σκεπτικό της απόφασης ανέφερε ότι «[αποδείχθηκαν] ανώτεροι από τους υπολοίπους κρινόμενους

συναδέλφους τους για τις θέσεις, όπως [κατέστη] σαφές από την σχετική πρόταση του αρμοδίου Υπουργού, την οποία το Συμβούλιο [έκανε] δεκτή το Συμβούλιο μετά από αξιολόγηση των φακέλων εκάστου από τους προακτέους συμβούλους και συζήτηση των υπουργών ...».

9. Η πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών περιελάμβανε τα προσόντα των προακτέων μελών του προσωπικού, και ειδικότερα το έτος διορισμού τους, την βαθμολογική και την μισθολογική εξέλιξή τους, τις υποθέσεις που είχαν αναλάβει και τις πειθαρχικές διαδικασίες και κατέληγε ως εξής:

«... αφού αξιολόγησα όλα τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά που σχετίζονται με την υπηρεσία των υπό κρίση προσώπων, καθώς και άλλα στοιχεία των ατομικών περιουσιακών φακέλων τους και ... την γενική επιστημονική κατάρτιση τους, την ηθική τους, την επιμέλεια και τα διοικητικά προσόντα τους και αφού έλαβα επίσης υπόψη την γενικά διατυπωμένη γνώμη για έκαστο και την σειρά αρχαιότητάς τους, ΠΡΟΤΕΙΝΩ την επιλογή των κατωτέρω και την προαγωγή τους για την πλήρωση των τριών (3) κενών θέσεων αντιπροέδρων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ... [ακολουθούσαν τα ονόματα των τριών επιλεγέντων υποψηφίων, χειρόγραφα]».

10. Από το πρακτικό της συνεδρίασης του Συμβουλίου προκύπτει ότι η διάρκειά της ήταν σαράντα πέντε λεπτά και ότι αυτή περιελάμβανε και άλλα θέματα στην ημερήσια διάταξή της.

11. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2008, το Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο ολοκληρώθηκε η διαδικασία εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

12. Τον Ιούλιο του 2009, η ίδια διαδικασία ακολουθήθηκε για την πλήρωση ακόμη δύο κενών θέσεων αντιπροέδρων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Τριάντα ένας σύμβουλοι ήταν προακτέοι, συμπεριλαμβανομένου και του προσφεύγοντος, ο οποίος ήταν τέταρτος στον κατάλογο βάσει αρχαιότητας.

13. Κατά την συνεδρίαση της 1<sup>ης</sup> Ιουλίου 2009, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, αποφάσισε ομόφωνα να ορίσει στις κενές θέσεις τον κ. Μ.Κ. και τον κ. Ι.Σ., οι οποίοι κατείχαν την έκτη και την δέκατη θέση αντίστοιχα στον κατάλογο. Το σκεπτικό της απόφασης, καθώς και η πρόταση του Υπουργού, ήταν όμοια με εκείνα της διαδικασίας του 2008.

14. Η διάρκεια της συνεδρίασης του Συμβουλίου ήταν μία ώρα και σαράντα λεπτά και η ημερήσια διάταξη περιελάμβανε και άλλα θέματα.

15. Στις 2 Ιουλίου 2009, το Προεδρικό Διάταγμα με το οποίο ολοκληρώθηκε η διαδικασία εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

## *2. Διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας*

### *(α) Πρώτο μέρος της διαδικασίας*

16. Στις 14 Νοεμβρίου 2008, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης του Προεδρικού Διατάγματος της 10 Σεπτεμβρίου 2008, για τους λόγους της έλλειψης επαρκούς αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης και του ότι ήταν προδήλως ανώτερος των δύο από τους τρεις προαχθέντες συμβούλους, οι οποίοι ήταν σε χαμηλότερη σειρά από τον ίδιο στην επετηρίδα και εν τούτοις είχαν προαχθεί.

17. Στις 13 Απριλίου 2009, ο προσφεύγων ενημερώθηκε ανεπίσημα ότι το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους είχε υποβάλει αίτηση να εκδικαστεί η υπόθεση από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας και ότι ο Πρόεδρος είχε συμφωνήσει να κάνει δεκτό το αίτημα αυτό. Την ίδια ημερομηνία, ο προσφεύγων κατέθεσε ένα γραπτό υπόμνημα αμφισβητώντας την απόφαση αυτή, επικαλούμενος, αφενός, το γεγονός ότι οι απόψεις του επί του θέματος δεν είχαν ακουστεί πριν την απόφαση και, αφετέρου, το γεγονός ότι μία τέτοια παραπομπή θα μπορούσε να προκαλέσει περαιτέρω καθυστέρηση στην εξέταση της υπόθεσης. Ειδικότερα, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι του έμεναν λίγα μόνον χρόνια πριν συμπληρώσει την ηλικία της υποχρεωτικής συνταξιοδότησης και ότι η καθυστέρηση της εκδίκασης της υπόθεσής του θα μπορούσε να μειώσει περαιτέρω τις πιθανότητές του να υπηρετήσει ως αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Από το υλικό που βρίσκεται στα χέρια του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν έλαβε απάντηση στο υπόμνημά του. Με την από 21 Απριλίου 2009 απόφαση του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του δικαστηρίου αυτού.

18. Η συζήτηση ενώπιον της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας ορίστηκε για τις 25 Σεπτεμβρίου 2009. Το δικαστήριο ανέβαλε την συζήτηση για τις 5 Φεβρουαρίου. Κατά την ημερομηνία αυτή, η υπόθεση αναβλήθηκε και πάλι για τον λόγο ότι υπήρχαν τρεις εκκρεμείς αιτήσεις οι οποίες έθεταν παρόμοια ζητήματα με

εκείνα της υπό κρίση υπόθεσης και ότι θα ήταν προτιμότερο να εξετασθούν οι υποθέσεις μαζί. Η συζήτηση έλαβε τελικώς χώρα στις 7 Μαΐου 2010.

19. Με την με αριθμό 1973/2011 απόφασή του, η οποία δημοσιεύθηκε στις 20 Ιουνίου 2011 και καθαρογράφηκε στις 25 Αυγούστου 2011, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση ακύρωσης του Προεδρικού Διατάγματος της 10 Σεπτεμβρίου 2008. Στο σκεπτικό του, το δικαστήριο τόνισε ότι η αίτηση ακύρωσης ήταν παραδεκτή, δεδομένου ότι το άρθρο 90 § 6 του ελληνικού Συντάγματος, το οποίο απέκλειε την δυνατότητα άσκησης αιτήσεων ακύρωσης αποφάσεων σχετιζομένων με την προαγωγή δικαστικών λειτουργών, δεν μπορούσε να εφαρμοστεί κατ'αναλογία. Στην συνέχεια παρατήρησε ότι, δεδομένων του ειδικού θεσμικού ρόλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και της φύσης του ρόλου του Προέδρου και των αντιπροέδρων του, το Συμβούλιο απολάμβανε, κατά την επιλογή των υποψηφίων οι οποίοι, κατά την άποψή του, είχαν περισσότερα ουσιαστικά προσόντα για τις θέσεις αυτές, ευρείας διακριτικής ευχέρειας, χωρίς να υποχρεούται να παρέχει ειδική αιτιολογία για τις αποφάσεις του, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας παραλειφθείς υποψήφιος ήταν προδήλως ανώτερος από τους προαχθέντες υποψηφίους. Σημείωσε στην συνέχεια, σύμφωνα με το πρακτικό, το Συμβούλιο είχε επιλέξει τους προς προαγωγή υποψηφίους λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνον την πρόταση του αρμοδίου Υπουργού, αλλά και άλλα στοιχεία από τους φακέλους των υποψηφίων και κατόπιν συζήτησης μεταξύ των μελών του. Τέλος, τόνισε ότι από το υλικό που είχε στην διάθεσή του, ο προσφεύγων δεν ήταν προδήλως ανώτερος των προαχθέντων υποψηφίων.

#### (β) Δεύτερο μέρος της διαδικασίας

20. Στις 22 Οκτωβρίου 2009, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης του Προεδρικού Διατάγματος της 1<sup>ης</sup> Ιουλίου 2009, για τους λόγους της έλλειψης επαρκούς αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης και του ότι ήταν προδήλως ανώτερος των δύο προαχθέντων συμβούλων οι οποίοι ήταν σε χαμηλότερη σειρά από τον ίδιο στην επετηρίδα.

21. Με απόφαση του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας της 1<sup>ης</sup> Μαρτίου 2010, η υπόθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του δικαστηρίου αυτού. Η συζήτηση ορίστηκε για τις 7 Μαΐου 2010.

22. Με την με αριθμό 413/2011 απόφασή του, η οποία δημοσιεύθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2011 και καθαρογράφηκε στις 4 Μαρτίου 2011, το Συμβούλιο της

Επικρατείας απέρριψε την αίτηση ακύρωσης για τους ίδιους λόγους με εκείνους που αναφέρθηκαν στην απόφαση αριθ. 1973/2011 (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 18).

### *3) Επιγενόμενες εξελίξεις*

23. Στις 13 Ιουλίου 2010, ο προσφεύγων, κατόπιν μιας διαδικασίας παρόμοιας με εκείνη που περιγράφεται πιο πάνω στις παραγράφους 6-15, ορίστηκε Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

## **B. Η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία**

### *1) Το ελληνικό Σύνταγμα*

24. Τα εφαρμοστέα άρθρα του ελληνικού Συντάγματος έχουν ως εξής:

#### **Άρθρο 88**

«2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους ...»

«5. Οι δικαστικοί λειτουργοί, έως και το βαθμό του εφέτη ή του αντεισαγγελέα εφετών και τους αντίστοιχους με αυτούς βαθμούς, αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και όλοι όσοι έχουν βαθμούς ανώτερους από αυτούς ή τους αντίστοιχους με αυτούς αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας τους. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής θεωρείται σε κάθε περίπτωση ως ημέρα που συμπληρώνεται το όριο αυτό η 30ή Ιουνίου του έτους της αποχώρησης του δικαστικού λειτουργού.»

#### **Άρθρο 90**

«5. Οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και του αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει ... Η θητεία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ... δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών

ακόμη και αν ο δικαστικός λειτουργός που κατέχει τη θέση δεν καταλαμβάνεται από το όριο ηλικίας.»

### **Άρθρο 100Α**

«Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5.»

### *2. Ο νόμος 3086/2002*

25. Τα εφαρμοστέα άρθρα του νόμου 3086/2002 (Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους) και το καθεστώς των λειτουργών και υπαλλήλων του, όπως έχουν δημοσιευθεί στο ΦΕΚ Α/324, έχουν ως εξής:

### **Άρθρο 2**

«Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους υπάγονται:

α) Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Κράτους και γενικότερα η νομική υποστήριξή του ...»

### **Άρθρο 35**

«1. Οι βαθμοί της ιεραρχίας των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους είναι οι εξής: Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, Νομικός Σύμβουλος, Πάρεδρος, Δικαστικός Αντιπρόσωπος Α΄, Δικαστικός Αντιπρόσωπος και δόκιμος Δικαστικός Αντιπρόσωπος.

2. Μεταξύ των μελών που ανήκουν στον ίδιο βαθμό, προβαδίζει ο αρχαιότερος σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου ...»

### **Άρθρο 44**

«2. Προαγωγές

(α) Για την προαγωγή μέλους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σε ανώτερο βαθμό απαιτούνται:

(i) Η ύπαρξη κενής θέσης στον ανώτερο βαθμό, εφόσον οι θέσεις είναι οργανικά διακεκριμένες.

(ii) Η συμπλήρωση του νόμιμου χρόνου παραμονής στον κατεχόμενο βαθμό ...

(iii) Η συνδρομή των ουσιαστικών προσόντων που απαιτούνται για τον ανώτερο βαθμό.

(β) Οι προαγωγές των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στους βαθμούς του Δικαστικού Αντιπροσώπου Α' και του Παρέδρου γίνονται κατ'εκλογή μεταξύ όσων συγκεντρώνουν τα τυπικά και τα ουσιαστικά προσόντα:

(i) αα) ήθους και σθένους, (ii) επιστημονικής κατάρτισης, (iii) κρίσης, αντίληψης και ικανότητας στην κατανόηση των υποθέσεων, (iv) ικανότητας στη διατύπωση των εισηγήσεων και των δικογράφων, (v) επιμέλειας, εργατικότητας και υπηρεσιακής απόδοσης, (vi) ευπρεπούς συμπεριφοράς γενικά και ιδιαίτερα στα ακροατήρια των δικαστηρίων και στις σχέσεις με τις λοιπές Υπηρεσίες και Αρχές, (vii) ευπρεπούς κοινωνικής παράστασης, σε απόλυτα ικανοποιητικό βαθμό, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν πλήρως στα καθήκοντα του ανώτερου βαθμού.

(γ) Οι προαγωγές των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στο βαθμό του Νομικού Συμβούλου γίνονται κατ'απόλυτη εκλογή. Κρίνονται ως κατ'απόλυτη εκλογή προακτέοι, μεταξύ όλων εκείνων, που έχουν τα τυπικά προσόντα, τα μέλη που συγκεντρώνουν σε εξαιρετο βαθμό τουλάχιστον τα προσόντα:

(i) ήθους και σθένους, (ii) επιστημονικής κατάρτισης, (iii) επιμέλειας, εργατικότητας και υπηρεσιακής απόδοσης και μετά από σύγκριση αυτών επιλέγονται αυτοί, που προάγονται για την κάλυψη των κενών θέσεων.

...

(ε) Οι προαγωγές στις θέσεις του Προέδρου και των Αντιπροέδρων ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, επιλέγει τους προακτέους μεταξύ εκείνων που έχουν τα νόμιμα προσόντα.

...

(θ) Σε Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προάγεται Νομικός Σύμβουλος με τρία έτη υπηρεσίας στο βαθμό του Νομικού Συμβούλου.

(ι) Σε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προάγεται Αντιπρόεδρος ή Νομικός Σύμβουλος, που έχει τέσσερα τουλάχιστον έτη υπηρεσίας στο βαθμό του Νομικού Συμβούλου.

#### **Άρθρο 48**

«Τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αποχωρούν αυτοδικαίως από την υπηρεσία:

...

(β) Οι Νομικοί Σύμβουλοι, που αντιστοιχούν με Αρεοπαγίτες, οι Αντιπρόεδροι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που αντιστοιχούν με Αντιπροέδρους Αρείου Πάγου και ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που αντιστοιχεί με τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, όταν συμπληρώσουν το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας τους.

...

(δ) Για την εφαρμογή των διατάξεων των εδαφίων (α) και (β) της παρούσας παραγράφου θεωρείται σε κάθε περίπτωση ως ημέρα, που συμπληρώνεται το όριο της ηλικίας αποχώρησης, η 30ή Ιουνίου του έτους αποχώρησης του μέλους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

#### *3. Προεδρικό διάταγμα 18/1989*

26. Τα εφαρμοστέα άρθρα του Προεδρικού Διατάγματος 18/1989, το οποίο κωδικοποιεί τους νόμους τσους σχετικούς με το Συμβούλιο της Επικρατείας, ορίζουν τα εξής:

#### **Άρθρο 47**

«Έννομο συμφέρον. 1. Αίτηση ακυρώσεως δικαιούται να ασκήσει ο ιδιώτης ή το νομικό πρόσωπο, τους οποίους αφορά η διοικητική πράξη ή των οποίων έννομα συμφέροντα, έστω και μη χρηματικά, προσβάλλονται από αυτήν.»

#### **Άρθρο 48**

«Λόγοι που θεμελιώνουν την αίτηση ακυρώσεως είναι:

- 1) Αναρμοδιότητα της διοικητικής αρχής που εξέδωσε την πράξη.
- 2) Παράβαση ουσιώδους τύπου που έχει ταχθεί για την ενέργεια της πράξης.

3) Παράβαση κατ'ουσίαν διάταξης του νόμου.

4) Κατάχρηση εξουσίας, όταν η πράξη της Διοίκησης φέρει μεν καθ'εαυτήν όλα τα στοιχεία της νομιμότητας, γίνεται, όμως για σκοπό καταδήλως άλλον από εκείνον για τον οποίον έχει νομοθετηθεί.»

#### *4. Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας*

27. Σύμφωνα με την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, όταν η εθνική νομοθεσία παρέχει στους δημοσίους υπαλλήλους το δικαίωμα να θεωρηθούν προακτέοι, τούτο θεωρείται επαρκές έννομο συμφέρον που τους επιτρέπει να καταθέσουν αίτηση ακύρωσης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 48 του προεδρικού διατάγματος 18/1989 (βλέπε, για παράδειγμα, απόφαση αριθ. 2809/2012 του Συμβουλίου της Επικρατείας).

#### ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

28. Ο προσφεύγων προέβαλε διάφορες αιτιάσεις βάσει του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης. Πρώτον, υποστήριξε ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας, επικυρώνοντας την ισχύ των αποφάσεων του Συμβουλίου, οι οποίες, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, δεν είχαν επαρκή αιτιολογία, είχε παραβιάσει το δικαίωμά του πρόσβασης σε δικαστήριο. Παραπονέθηκε περαιτέρω για την ανεξαρτησία του Συμβουλίου της Επικρατείας και για την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του. Τέλος, υποστήριξε ότι η αρχή της ισότητας των όπλων είναι παραβιαστεί στην περίπτωση του.

#### ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

29. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης ότι το δικαίωμά του πρόσβασης σε δικαστήριο είχε παραβιαστεί από τις αποφάσεις αριθ. 413/2011 και 1793/2011 του Συμβουλίου της Επικρατείας από τις οποίες έγινε δεκτό ότι ένας περιορισμένος δικαστικός έλεγχος ήταν επαρκής όσον αφορά τις διοικητικές πράξεις με τις οποίες ο κ. Ν.Μ., ο κ. Σ.Χ. και ο κ. Ν.Κ. το 2008 και ο κ. Β.Κ. και ο κ. Λ.Σ. το 2009, είχαν προαχθεί στον βαθμό του αντιπροέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Υποστήριξε επίσης ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν ήταν «ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο» με την έννοια του άρθρου 6 της Σύμβασης, δεδομένου ότι οι Πρόεδροι και οι αντιπρόεδροι του δικαστηρίου αυτού ορίζονται από την εκτελεστική εξουσία. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε περαιτέρω ότι

η αρχή της ισότητας των όπλων είχε παραβιαστεί στην περίπτωση του επειδή το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε αποφασίσει να παραχωρήσει την αρμοδιότητά του υπέρ της Ολομέλειας του δικαστηρίου αυτού χωρίς να ακούσει τις απόψεις του επί του ζητήματος της παραπομπής. Τέλος, ο προσφεύγων παραπονέθηκε ότι η διάρκεια των δύο μερών της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν υπερβολική.

30. Η Κυβέρνηση αντέκρουσε τα επιχειρήματα αυτά.

31. Το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, κατά το εφαρμοστέο απόσπασμα του, ορίζει:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίο θα αποφασίσει, είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως.»

#### 1. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

##### (α) Οι ισχυρισμοί της Κυβέρνησης

32. Ως κύριο ισχυρισμό της, η εναγόμενη Κυβέρνηση προέβαλε κατ'αρχήν την ένσταση ότι οι αιτιάσεις ήταν ασύμβατες *ratione materiae* με τις διατάξεις της Σύμβασης.

33. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε την εφαρμογή του άρθρου 6 για δύο λόγους, ήτοι του κατά πόσον η διαδικασία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου ήταν «άμεσα αποφασιστική» για τα δικαιώματα του προσφεύγοντος και κατά πόσον αυτός είχε δικαίωμα «αστικής φύσεως».

34. Όσον αφορά τον πρώτο λόγο, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η έκβαση της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν ήταν άμεσα αποφασιστική σε σχέση με ένα αστικό δικαίωμα του προσφεύγοντος. Ακόμη και αν το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε ακυρώσει την αμφισβητηθείσα διαδικασία, τούτο δεν θα είχε οδηγήσει αυτομάτως στην προαγωγή του στην θέση του αντιπροέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, αλλά σε μία νέα διαδικασία.

35. Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι η διαφορά ήταν καθαρά διοικητικής και όχι αστικής φύσεως. Επικαλούμενη την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Pellegrin κατά Γαλλίας* ([GC] αριθ. 28541/95, CEDH 1999-VIII), ανέφερε ότι τα καθήκοντα του αντιπροέδρου συνεπάγονταν άμεση συμμετοχή στην άσκηση εξουσιών οι οποίες παρέχονται από το δημόσιο δίκαιο και

καθηκόντων τα οποία προορίζονται για την διαφύλαξη των γενικών συμφερόντων του Κράτους και ότι η θέση αυτή απαιτούσε την ύπαρξη ενός ειδικού δεσμού εμπιστοσύνης και αφοσίωσης μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων και του Κράτους. Προς τούτο, αμφισβήτησε την ανάγκη για το Δικαστήριο να εφαρμόσει τα κριτήρια που αναφέρονται στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υπόθεσης *Vilho Eskelinen και λοιποί κατά Φινλανδίας* ([GC] αριθ. 63235/00, CEDH 2007-II), η οποία, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, δεν είχε εφαρμογή στην συγκεκριμένη περίπτωση.

36. Όσον αφορά την ουσία, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν δίκαιη και ότι οι αποφάσεις του ήταν επαρκώς αιτιολογημένες. Ο προσφεύγων όχι μόνον δεν είχε στερηθεί του δικαιώματός του για πρόσβαση σε δικαστήριο, αλλά στην πραγματικότητα είχε την δυνατότητα να επιτύχει την εξέταση της υπόθεσής του επί της ουσίας από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε αναλάβει τον έλεγχο των νομίμων ορίων της άσκησης της διοικητικής ευχέρειας, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα ότι αυτές οι προαγωγές υπόκεινται σε ένα περιορισμένο εύρος δικαστικού ελέγχου λόγω της φύσεως των θέσεων. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, ο προσφεύγων παραπονέθηκε για την έκβαση της εθνικής διαδικασίας και, συνεπώς, αυτό το τμήμα της προσφυγής θα έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτο, δεδομένου ότι η αποστολή του Δικαστηρίου δεν συνίσταται στην αντιμετώπιση των πραγματικών ή των νομικών σφαλμάτων που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από τα εθνικά δικαστήρια.

37. Επιπρόσθετα, η Κυβέρνηση τόνισε επίσης ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας πληρούσε τις προϋποθέσεις ενός ανεξαρτήτου δικαστηρίου και ότι η εκχώρηση της δικαιοδοσίας του τμήματος υπέρ της Ολομέλειας οφειλόταν στην μεγάλη σημασία της υπόθεσης.

38. Ως προς την αιτίαση την ελκόμενη από την διάρκεια της διαδικασίας, η Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι αυτή δεν είχε παράλογη διάρκεια. Η καθυστέρηση στο πρώτο μέρος της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορούσε να εξηγηθεί από τον υπερβολικό φόρτο εργασίας του, την πολυπλοκότητα της υπόθεσης η οποία είχε εγείρει σοβαρά ζητήματα ερμηνείας του ελληνικού Συντάγματος και της Σύμβασης και την ανάγκη να εξετασθούν μαζί οι δύο αιτήσεις ακύρωσης του προσφεύγοντος εξαιτίας της συνάφειάς τους. Όσον αφορά το διακύβευμα για τον προσφεύγοντα, η Κυβέρνηση τόνισε ότι, ακόμη και αν οι υποθέσεις είχαν συζητηθεί νωρίτερα και οι προσβληθείσες αποφάσεις του Συμβουλίου είχαν ακυρωθεί, αυτό δεν

θα ενδιέφερε τον προσφεύγοντα, ο οποίος είχε εν τω μεταξύ προαχθεί σε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο που χρειάστηκε η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας προκειμένου να ολοκληρωθεί, δεν θα υπήρχε επαρκής χρόνος για την επανάληψη της διαδικασίας των προαγωγών πριν ο προσφεύγων προαχθεί σε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

### **(β) Οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος**

39. Ο προσφεύγων αντέκρουσε τους ισχυρισμούς της Κυβέρνησης. Επικαλούμενος την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Vilho Eskelinen και λοιποί κατά Φινλανδίας* (πιο πάνω αναφερόμενη) και τα κριτήρια που αναφέρονται σε αυτήν, υποστήριξε ότι ο αστικός χαρακτήρας του δικαιώματός του ήταν αναμφισβήτητος και επέμεινε ότι το άρθρο 6 είχε εφαρμογή ως κανόνας σε διαφορές που σχετίζονται με τις σταδιοδρομίες δημοσίων υπαλλήλων. Επιπρόσθετα, ισχυρίστηκε ότι το άρθρο 6 είχε εφαρμογή εν προκειμένω, στην βάση του γεγονότος ότι τα εθνικά δικαστήρια είχαν προβεί στην εξέταση της υπόθεσης.

40. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας στις αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τις προαγωγές νομικών συμβούλων οι οποίοι ήταν σε κατώτερη σειρά από τον ίδιο στον κατάλογο των προακτέων στις θέσεις αντιπροέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, είχε καταστήσει την αίτηση ακύρωσης ατελέσφορη και ως εκ τούτου είχε στερηθεί του δικαιώματός του για πρόσβαση σε δικαστήριο. Προς τούτο, αμφισβήτησε τις αποφάσεις αριθ. 1973/2011 και 413/2011 του Συμβουλίου της Επικρατείας οι οποίες έκριναν ότι η φύση των θέσεων αυτών είχε καταστήσει την παροχή ειδικής αιτιολογίας μη αναγκαία, ανατρέποντας την γενική αρχή της αιτιολογίας των αρνητικών διοικητικών πράξεων που κατοχυρώνεται από το άρθρο 17 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Παραπονέθηκε επίσης ότι η ακύρωση των αποφάσεων που λαμβάνονται από το Συμβούλιο σχετικά με τις προαγωγές σε μία περίπτωση όπου ένας υποψήφιος ήταν προδήλως ανώτερος του προαχθέντος υποψηφίου ήταν ένα απατηλό και ατελέσφορο ένδικο μέσο, δεδομένου ότι τέτοιοι λόγοι σπάνια γίνονταν δεκτοί από το Συμβούλιο της Επικρατείας και, σε κάθε περίπτωση, δεν ήταν δυνατός ο σχολιασμός των στοιχείων των ατομικών φακέλων των άλλων μελών, αφού αυτά δεν ήταν προσβάσιμα.

41. Επιπρόσθετα, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις της ανεξαρτησίας. Ειδικότερα, επικαλούμενος την συνταγματική διάταξη που ορίζει ότι οι αντιπρόεδροι και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας επιλέγονται από το Συμβούλιο μεταξύ των μελών του δικαστηρίου αυτού, ισχυρίστηκε ότι το εθνικό δικαστήριο στερούνταν ανεξαρτησίας κατά την εκδίκαση της υπόθεσής του, στο μέτρο που ο Πρόεδρος και οι δύο αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας είχαν προαχθεί σε μία από τις δύο συνεδριάσεις του Συμβουλίου τις οποίες είχε προσβάλει.

42. Ο προσφεύγων υποστήριξε επίσης ότι η αρχή της ισότητας των όπλων είχε παραβιαστεί στην περίπτωση του, επειδή η αίτηση ακύρωσής του είχε παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας κατόπιν ενός αιτήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, χωρίς να έχει δοθεί στον ίδιο η ευκαιρία να διατυπώσει τις απόψεις του.

43. Τέλος, ο προσφεύγων παραπονέθηκε για την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ιδιαίτερα όσον αφορά το πρώτο μέρος της διαδικασίας, η διάρκεια της οποίας ήταν δύο έτη και επτά μήνες. Ισχυρίστηκε ότι η ταχεία εξέταση της υπόθεσής του ήταν αναγκαία, καθώς ο προσφεύγων επρόκειτο να συμπληρώσει σύντομα την ηλικία της υποχρεωτικής συνταξιοδότησης των εξήντα επτά ετών και συνεπώς αυτός δεν θα ήταν πλέον προακτέος, αν η απόφαση του Συμβουλίου είχε ακυρωθεί.

## *2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου*

### **(α) Αρχές καθιερωθείσες από την νομολογία του Δικαστηρίου**

44. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι, προκειμένου να έχει εφαρμογή το άρθρο 6 § 1 στο «αστικό» σκέλος του, πρέπει να υπάρχει μία διαφορά (*contestation* – αμφισβήτηση στο γαλλικό κείμενο) επί ενός «δικαιώματος» το οποίο μπορεί να υποστηριχθεί, τουλάχιστον βασίμως, ότι αναγνωρίζεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, ανεξάρτητα από το αν το δικαίωμα αυτό προστατεύεται βάσει της Σύμβασης. Η αμφισβήτηση πρέπει να είναι αυθεντική και σοβαρή: μπορεί να σχετίζεται όχι μόνον με την ίδια την ύπαρξη ενός δικαιώματος, αλλά και με το εύρος του και με τον τρόπο της άσκησής του. Τέλος, η έκβαση της διαδικασίας πρέπει να είναι άμεσα αποφασιστική για το εν λόγω δικαίωμα, ενώ οι μόνες χαλαρές συνδέσεις ή έμμεσες επιπτώσεις δεν επαρκούν για την εφαρμογή του άρθρου 6 § 1 (βλέπε,

μεταξύ πολλών άλλων πηγών, *Baka κατά Ουγγαρίας* [GC], αριθ. 20261/12, § 100, CEDH 2016).

45. Το άρθρο 6 § 1 δεν εγγυάται κάποιο ιδιαίτερο περιεχόμενο για τα (αστικά) «δικαιώματα και τις υποχρεώσεις» στο ουσιαστικό δίκαιο των Συμβαλλομένων Κρατών: το Δικαστήριο δεν πρέπει να δημιουργεί μέσω της ερμηνείας του άρθρου 6 § 1 ένα δικαίωμα το οποίο δεν έχει νομική βάση στο ενδιαφερόμενο Κράτος (βλέπε, για παράδειγμα, *Roche κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 32555/96, § 119, CEDH 2005-X, και *Boulois κατά Λουξεμβούργου* [GC], αριθ. 37575/04, § 91, CEDH 2016).

46. Ως προς την «αστική» φύση του δικαιώματος, το Δικαστήριο είχε κρίνει, πριν την απόφαση *Vilho Eskelinen*, ότι εργασιακές διαφορές μεταξύ των αρχών και των δημοσίων υπαλλήλων τα καθήκοντα των οποίων χαρακτηρίζαν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες της δημόσιας υπηρεσίας, στο μέτρο που η τελευταία ενεργούσε ως ο θεματοφύλακας δημόσιας αρχής υπεύθυνης για την προστασία των γενικών συμφερόντων του Κράτους, δεν ήταν «αστικές» και συνεπώς αποκλείονταν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε *Pellegrin*, πιο πάνω αναφερόμενη, § 66). Σύμφωνα με το λειτουργικό κριτήριο που υιοθετήθηκε στην απόφαση *Pellegrin*, οι εργασιακές διαφορές που σχετίζονταν με θέσεις στο δικαστικό σώμα αποκλείστηκαν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 1, διότι, αν και το δικαστικό σώμα δεν ήταν μέρος της κοινής δημοσιοϋπαλληλίας, θεωρείτο παρά ταύτα τμήμα της τυπικής δημόσιας υπηρεσίας (βλέπε *Pitkevich κατά Ρωσίας* (déc.), αριθ. 47936/99, 8 Φεβρουαρίου 2001).

47. Ορίζοντας περαιτέρω το εύρος της έννοιας «αστικός» στην απόφαση *Vilho Eskelinen*, το Δικαστήριο ανέπτυξε νέα κριτήρια για την εφαρμογή του άρθρου 6 § 1 σε εργασιακές διαφορές οι οποίες αφορούν δημοσίους υπαλλήλους. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, προκειμένου το εναγόμενο Κράτος να μπορεί να επικαλεστεί ενώπιον του Δικαστηρίου το καθεστώς του προσφεύγοντος ως δημοσίου υπαλλήλου για τον αποκλεισμό της προστασίας η οποία ενσωματώνεται στο άρθρο 6, πρέπει να πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, μέσα στην εθνική νομοθεσία του, το Κράτος οφείλει να έχει αποκλείσει ρητώς την πρόσβαση σε δικαστήριο για την θέση ή την κατηγορία του εν λόγω προσωπικού. Δεύτερον, ο αποκλεισμός πρέπει να είναι αιτιολογημένος με αντικειμενικούς λόγους προς το συμφέρον του Κράτους. Προκειμένου ο αποκλεισμός να είναι αιτιολογημένος, δεν αρκεί για το Κράτος να αποδείξει ότι ο εν λόγω δημόσιος υπάλληλος συμμετέχει στην άσκηση της δημόσιας

εξουσίας ή ότι υφίσταται, για να χρησιμοποιήσουμε τους όρους του Δικαστηρίου στην απόφαση *Pellegrin*, ένας «ειδικός δεσμός εμπιστοσύνης και αφοσίωσης» μεταξύ του δημοσίου υπαλλήλου και του Κράτους, ως εργοδότη. Το Κράτος επίσης έχει την ευθύνη να αποδείξει ότι το αντικείμενο της κρινόμενης διαφοράς σχετίζεται με την άσκηση της κρατικής εξουσίας ή ότι αυτό έθεσε υπό αμφισβήτηση τον ειδικό δεσμό.

48. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι τα κριτήρια τα οποία παρατίθενται στην απόφαση *Vilho Eskelinen* εφαρμόστηκαν σε όλα τα είδη των διαφορών που αφορούν τους δημοσίους υπαλλήλους και τους δικαστές, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων οι οποίες σχετίζονται με την πρόσληψη/τον διορισμό (βλέπε *Juričić κατά Κροατίας*, αριθ. 58222/09, 26 Ιουλίου 2011), με την σταδιοδρομία/την προαγωγή (βλέπε *Dzhidzheva-Trendafilova κατά Βουλγαρίας* (déc.), αριθ. 12628/09, 9 Οκτωβρίου 2012), την μετάθεση (βλέπε *Ohneberg κατά Αυστρίας*, αριθ. 10781/08, § 25, 18 Σεπτεμβρίου 2012) και με την λήξη της υπηρεσίας (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη *Baka*, § 109).

49. Όσον αφορά το κριτήριο το οποίο παρατίθεται στην νομολογία του Δικαστηρίου ότι η έκβαση της διαδικασίας πρέπει να είναι άμεσα αποφασιστική για το εν λόγω δικαίωμα, το Δικαστήριο είχε κρίνει προηγουμένως σε υποθέσεις που αφορούν τις διαδικασίες πρόσληψης ή προαγωγής ότι, στον βαθμό που οι διαδικασίες δεν απολήγουν στην πρόσληψη ή την προαγωγή του προσφεύγοντος, αλλά στην ακύρωση της πρόσληψης ή της προαγωγής ενός τρίτου, έχουν μόνον έμμεσες συνέπειες για τον προσφεύγοντα και, συνεπώς, το άρθρο 6 δεν είχε εφαρμογή (βλέπε *Revel και Mora κατά Γαλλίας* (déc.), αριθ. 171/03, 15 Νοεμβρίου 2005, και *Tencheneva-Rafailov κατά Βουλγαρίας* (déc.), αριθ. 13885/04, 5 Ιανουαρίου 2010). Εν τούτοις, το Δικαστήριο έκρινε αργότερα ότι ένας προσφεύγων ο οποίος διέθετε όλα τα αναγκαία προσόντα για μία θέση και μπορούσε να έχει την εύλογη προσδοκία να την καταλάβει, θα μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 6, δεδομένου ότι η έκβαση της διαδικασίας θα ήταν άμεσα αποφασιστική για το δικαίωμά του να συμμετάσχει σε μία διαδικασία πρόσληψης η οποία θα διεξαχθεί σύμφωνα με τις αρχές της νομιμότητας και της διαφάνειας, όταν το δικαίωμα αυτό μπορεί να υποστηριχθεί ότι αναγνωρίζεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας (βλέπε *Fiume κατά Ιταλίας*, αριθ. 20774/05, § 35, 30 Ιουνίου 2009 – βλέπε επίσης *Majski κατά Κροατίας* (αριθ. 2), αριθ. 16924/08, § 50, 19 Ιουλίου 2011 και πιο πάνω αναφερόμενη *Juričić*, § 52, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε το άρθρο 6 εφαρμοστέο σε σχέση με το δικαίωμα στην ίση συμμετοχή σε έναν διαγωνισμό για δημόσιο λειτούργημα και απέρριψε σιωπηρά την ένσταση της

Κυβέρνησης ότι η διαδικασία δεν ήταν άμεσα αποφασιστική για το εν λόγω δικαίωμα). Ομοίως, στην απόφαση *Tsaneva-Gecheva κατά Βουλγαρίας* (αριθ. 43800/12, 15 Σεπτεμβρίου 2015), το Δικαστήριο έκρινε ότι η διαδικασία ήταν αποφασιστική για το δικαίωμα του προσφεύγοντος για μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής στο μέτρο που θα μπορούσε να απολήξει στην ακύρωση της αμφισβητηθείσας διαδικασίας και στην οργάνωση ενός νέου διαγωνισμού για την θέση, εφόσον τα εθνικά δικαστήρια είχαν κάνει δεκτή το ένδικο μέσο του προσφεύγοντος (βλέπε επίσης την πιο πάνω αναφερόμενη *Dzhidzheva-Trendafilova*, § 43, 9 Οκτωβρίου 2012).

## **(β) Εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων στην παρούσα υπόθεση**

### **(i) Ύπαρξη δικαιώματος**

50. Όσον αφορά την ύπαρξη ενός δικαιώματος στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι εθνικές διαδικασίες αφορούσαν την εκ μέρους του προσφεύγοντος αμφισβήτηση των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου για την τοποθέτηση των συναδέλφων του στις κενές θέσεις αντιπροέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, θέσεις για τις οποίες ο προσφεύγων ήταν επίσης επιλέξιμος. Ειδικότερα, ο προσφεύγων παραπονέθηκε για την διαδικασία με την οποία νομικοί σύμβουλοι οι οποίοι ήταν σε χαμηλότερη σειρά από αυτόν στην επετηρίδα είχαν προαχθεί σε αντιπροέδρους για δύο κύριους λόγους, ήτοι: (α) διότι δεν υπήρξε επαρκής αιτιολογία στις προσβαλλόμενες αποφάσεις για την παράλειψή του, και (β) διότι ήταν προδήλως ανώτερος των προαχθέντων υποψηφίων. Φαίνεται, συνεπώς, ότι ο προσφεύγων επικαλείται σιωπηρά ένα δικαίωμα προαγωγής.

51. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ούτε το άρθρο 6 ούτε οποιαδήποτε άλλη διάταξη της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της εγγυούνται, ως τέτοιο, ένα δικαίωμα πρόσληψης ή προαγωγής στην δημόσια υπηρεσία (βλέπε *Glaserapp κατά Γερμανίας*, 28 Αυγούστου 1986, §§ 48-49, Série A no. 104, *Kosiek κατά Γερμανίας*, 28 Αυγούστου 1986, §§ 34-35, Série A no. 105, *Vogt κατά Γερμανίας*, 26 Σεπτεμβρίου 1995, § 43, Série A no. 323, και *Wille κατά Λιχτενστάιν* [GC], αριθ. 28396/95, §§ 40-41, CEDH 1999-VII) ή το δικαίωμα κατοχής δημόσιας θέσης σχετιζόμενης με την απονομή δικαιοσύνης (βλέπε *Harabin κατά Σλοβακίας* (déc.), αριθ. 62584/00, 29 Ιουνίου 2004). Το Δικαστήριο έχει εν τούτοις δεχθεί, σε περιστάσεις παρόμοιες με εκείνες της παρούσας υπόθεσης, ότι το δικαίωμα για μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής (πιο πάνω αναφερόμενη *Dzhidzheva-Trendafilova*, § 43, πιο

πάνω αναφερόμενη *Fiume*, § 35, και *Penttinen κατά Φινλανδίας* (déc.), αριθ. 9125/07, 5 Ιανουαρίου 2010) ή εκείνο για μία ισότιμη συμμετοχή σε διαγωνισμό για ένα δημόσιο λειτούργημα (πιο πάνω αναφερόμενη *Juričič*, § 52) μπορούσαν να θεωρηθούν ως αναγνωρισμένα δικαιώματα στην εθνική νομοθεσία, τουλάχιστον κατά τρόπο υπερασπίσιμο, αφού τα εθνικά δικαστήρια είχαν αναγνωρίσει την ύπαρξή τους και είναι εξετάσει τις σχετικές αιτιάσεις των προσφευγόντων (πιο πάνω αναφερόμενη *Tsaneva-Gecheva*, § 84). Τούτο φαίνεται να ισχύει και στην παρούσα προσφυγή, αφού το ... (λείπει κείμενο) ... αλλά προέβη στην εξέταση των σχετικών αιτήσεων ακύρωσης. Πριν απορρίψει τις αιτιάσεις, το Συμβούλιο της Επικρατείας τις εξέτασε επί της ουσίας και, πριν το πράξει, προσδιόρισε την διαφορά στο δικαίωμα του προσφεύγοντος να συμμετάσχει σε μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής.

52. Κατά συνέπεια, υπό το φως του εθνικού νομοθετικού πλαισίου, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων θα μπορούσε να υποστηρίξει κατά τρόπο υπερασπίσιμο ότι είχε το δικαίωμα να συμμετάσχει σε μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής.

#### (ii) Υπαρξη μιας διαφοράς

53. Το Δικαστήριο παρατηρεί περαιτέρω ότι οι διάδικοι αφιερώνουν ένα σημαντικό τμήμα των ισχυρισμών τους στην «αστική» φύση του επικαλούμενου δικαιώματος του προσφεύγοντος να προαχθεί επιχειρηματολογώντας επί της εφαρμογής των κριτηρίων που αναφέρονται στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υπόθεσης *Vilho Eskelinen και λοιποί* (πιο πάνω αναφερόμενη). Εν τούτοις, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν υπάρχει λόγος να εξετάσει τον «αστικό» χαρακτήρα του δικαιώματος του προσφεύγοντος να συμμετάσχει σε μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής, διότι κρίνει ότι το άρθρο 6 δεν έχει εφαρμογή σε άλλη βάση.

54. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων κατέθεσε τις δύο αιτήσεις ακύρωσης της παράλειψης του Υπουργικού Συμβουλίου να τον προαγάγει στην θέση του αντιπροέδρου τον Νοέμβριο 2008 και τον Οκτώβριο 2009 αντίστοιχα. Η κοινή συζήτηση έλαβε χώρα τον Μάιο 2010 και οι αποφάσεις δημοσιεύθηκαν το 2011. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι τον Ιούλιο 2010 ο προσφεύγων διορίστηκε Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους μετά από μία διαδικασία παρόμοια με εκείνη την οποία αμφισβητεί. Έπεται ότι, ακόμη και αν το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε δεχθεί την αιτίαση του προσφεύγοντος ότι η αιτιολογία η οποία αναφερόταν στην απόφαση ορισμού ήταν ανεπαρκής ή ότι η υποψηφιότητά του ήταν προδήλως ανώτερη εκείνης των προαχθέντων υποψηφίων, μία τέτοια έκβαση δεν θα

είχε ως συνέπεια τον ορισμό του προσφεύγοντος αλλά μία νέα διαδικασία για τον ορισμό αντιπροέδρων στην οποία, σε κάθε περίπτωση, ο προσφεύγων δεν θα είχε συμμετάσχει καθώς ήταν ήδη την εποχή εκείνη Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Το Δικαστήριο κρίνει επομένως ότι η διαδικασίες δεν ήταν άμεσα αποφασιστικές για το εν λόγω δικαίωμα του προσφεύγοντος κατόπιν του ορισμού του στην θέση του Προέδρου.

55. Το Δικαστήριο οφείλει τώρα να καθορίσει κατά πόσον το ανωτέρω συμπέρασμα θα μπορούσε να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 6 για το διάστημα που παρήλθε από τον χρόνο κατά τον οποίο ο προσφεύγων κατέθεσε την πρώτη αίτηση ακύρωσης του μέχρι τον χρόνο κατά τον οποίο ορίστηκε Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Ως προς το ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, ενώ οι εθνικές διαδικασίες μέχρι τον Ιούλιο 2010 θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν σε έναν προσδιορισμό του αστικού δικαιώματός του να συμμετάσχει σε μία νόμιμη και δίκαιη διαδικασία προαγωγής για την θέση του αντιπροέδρου, με την έννοια ότι θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην ακύρωση της προηγούμενης διαδικασίας και σε έναν νέο διαγωνισμό για την θέση στον οποίο ο προσφεύγων θα μπορούσε να συμμετάσχει, η κατάσταση αυτή δεν ήταν πλέον δυνατή κατόπιν του ορισμού του προσφεύγοντος ως Προέδρου λίγο μετά την συζήτηση της υπόθεσης.

56. Ακόμη και αν υποθέσουμε ότι η ύπαρξη μιας «διαφοράς» πρέπει να καθοριστεί με αναφορά στον χρόνο κατά τον οποίο ο προσφεύγων εισήγαγε τις εθνικές διαδικασίες, όπως συμβαίνει ως προς την ύπαρξη ενός «δικαιώματος» (βλέπε *Z και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 29392/95, § 89, CEDH 2001-V, και πιο πάνω αναφερόμενη *Dzhidzheva-Trendafilova*, § 45), το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στην περίπτωση αυτή, δεν ήταν οι επιγενόμενες νομολογιακές εξελίξεις αυτές οι οποίες αφαίρεσαν, αναδρομικά, τον υπερασπίσιμο χαρακτήρα του αιτήματος του προσφεύγοντος (βλέπε *a contrario* την πιο πάνω αναφερόμενη *Dzhidzheva-Trendafilova*, § 45), αλλά οι πράξεις του ιδίου του προσφεύγοντος. Ως προς το ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο προσφεύγων, συμμετέχοντας στον διαγωνισμό για την θέση του Προέδρου του 2010 και αποδεχόμενος την αντίστοιχη θέση, κατέστησε στην πραγματικότητα τις εθνικές διαδικασίες μη αποφασιστικές πλέον για το εν λόγω δικαίωμά του. Πρέπει συνεπώς να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε το είδος της άμεσης σχέσης μεταξύ των εν λόγω εθνικών διαδικασιών και του δικαιώματος του προσφεύγοντος.

57. Προς τούτο, η παρούσα υπόθεση είναι διακριτέα από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Majski κατά Κροατίας* (αριθ. 2) (αριθ. 16924/08, 19 Ιουλίου 2011), όπου η εθνική διαδικασία ήταν άμεσα αποφασιστική για το δικαίωμα του προσφεύγοντος να διοριστεί, δεδομένου ότι υπήρχαν μόνον δύο υποψήφιοι για προαγωγή και, αν ακυρωνόταν ο διορισμός του άλλου προσώπου, ο προσφεύγων θα είχε διοριστεί. Διακρίνεται επίσης από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Fiume* και *Tsaneva-Gecheva* (αμφότερες αναφερόμενες ανωτέρω), όπου οι αντίστοιχοι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε νέους διαγωνισμούς, αν αυτοί είχαν ακυρωθεί από τα εθνικά δικαστήρια, και θα είχαν βάσιμη προσδοκία να διοριστούν.

58. Το Δικαστήριο, κατά συνέπεια, συμπεραίνει ότι οι εθνικές διαδικασίες δεν θα κατέληγαν σε έναν προσδιορισμό των αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του προσφεύγοντος και ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η έκβαση των διαδικασιών αυτών ήταν άμεσα αποφασιστική για αυτά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Έπεται ότι οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος είναι ασύμβατες *ratione materiae* προς τις διατάξεις της Σύμβασης με την έννοια του άρθρου 35 § 3 και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το άρθρο 35 § 4.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

*Κηρύσσει* την προσφυγή *απαράδεκτη*.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Μαΐου 2017.

(υπογραφή)

Renata Degener

Αναπληρώτρια Γραμματέας

(υπογραφή)

Kristina Pardalos

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου  
εγγράφου από τα αγγλικά.

Αθήνα, 14 Αυγούστου 2017

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος